

”Nån slags soffliggande nomad i musikbranschen”

Ett samtal med Max Mackhé om musik, identitet och politisk aktivism

MARIKA NORDSTRÖM, fil.dr, forskare i etnologi vid institutionen för kultur- och medicinvetenskaper, Umeå universitet. Hon disputerade 2010 med en avhandling om kvinnliga rockmusiker som är aktiva inom feministiska musikföreningar. Nordström har ingått i ett forskningsprojekt om musikskapandets villkor och arbetar för närvarande inom projektet ”Narrating Sápmi – Production and transmission of indigenous knowledge”, där hon bland annat ska intervjua samiska musiker inom populärmusikarenan utifrån frågeställningar som rör identitet och politisk aktivism.

”j a. jag kan ju börja med att säga att jag är ju inte same! Utan jag är ju född av svenska föräldrar som kommer ifrån Jämtland.” Med dessa ord inleder Max Mackhé vår intervju efter att jag kortfattat presenterat min frågeställning som handlar om att lyfta fram och exemplifiera kopplingar mellan samiskt musikskapande och identitet. Valet av Max baserades på att han är aktiv musiker inom Sápmi och sjunger på samiska samt att han betraktar sig som en del av del av det samiska samhället.

Det är uppenbart att det är viktigt för Max att från första början göra klart för mig att han inte är av samisk härkomst. Hans markering ger en fingervisning om den komplexitet som etnicitet innefattar och att frågan kan vara känslig (jfr Åhrén 2008). Max kommer att tangera detta område många gånger under vår långa intervju.

På sin Twitter-sida presenterar sig Max med de följande orden: ”Artist, nomad, musiker, sykepleier, miljö-kämpe, politisk aktivist och soffliggare i samiska och nordliga språk.”¹ Max identiteter som musiker och politisk aktivist glider samman och själv tycker han att det är omöjligt att sätta ett epitet på sig själv och att varje människa är ett ”sammelsurium” av allt som hon varit med om. Frågor som rör multikulturalism och de för- och nackdelar som kommer sig av att tillhöra flera kulturer är ett återkommande tema i vårt samtal.

Ordet ”soffliggare” kommer sig av att Max tycker mycket om att resa och han älskar att hälsa på hos vänner och umgås och sova i olika soffor på väg till och från

Max Mackhé. Foto: Berit Dalbakk.

spelningar. *Sykepleier* är det norska ordet för sjuksköterska och det är i Kautokeino i Nordnorge som han jobbar och bor sedan sju år tillbaka. Max upplevde att det var skönt att komma ifrån de musikerkretsar han hade umgåtts med innan, även om han känner att det är tråkigt att toleransen inför det avvikande kan vara låg i Kautokeino. ”Jag menar i ett sånt här samhälle så kan det va *otroligt* tufft att skilja sig ut.” Samtidigt tycker han sig se en liknande form av utanförskap som förenar de människor som han träffar nu i Kautokeino med de musiker som han umgicks med förr i tiden i bland annat Uppsala och Göteborg. Förut såg han dessa två världar som närapå oförenliga men idag ser han det som en tillgång att han bär på olika slags erfarenheter av tillhörigheter i olika typer av kulturer och sammanhang – inte minst i förhållande till hans skapande. En stor fördel är att Max kan hålla det samiska språket (nordsamiskan) levande i Kautokeino och han påpekar att det finns få platser i Sverige där

det pratas i (lika) hög utsträckning. Han kan idag prata och delta i diskussioner på samiska och väljer även att använda språket i sin musik.

Språkets centrala betydelse är ett bärande tema i vår intervju. Max återkommer gång på gång till hur han ser det som en central ingång till den samiska kulturen. Musiken blev en viktig väg för Max att närma sig det samiska språket. ”Nu när jag försökte göra nåt mer seriöst av musiken och så, så har det ju i första hand för mig varit en... Ett sätt att närma mig språket på. [...]”

Artikeln är baserad på närmare fem timmars intervjumaterial med Max Mackhé. Intervjuerna utfördes via Skype den 11 och 12 september 2013. Intervjun analyseras med kulturanalysens redskap (Ehn & Löfgren 2001) samt utifrån teorier om musik i förhållande till identitet och politisk förändring/aktivism. Teorin tar avstamp i musiketnologin där musik studeras ur ett kulturellt och socialt perspektiv

och där den anses avspegla och reproducera kulturmönster, men även utmana och förändra normer och strukturer i samhället (se t.ex. Herndon & McLeod 1981). Vidare utgår jag ifrån en syn på identitet som något processuellt och att en individ har flera olika identiteter – ett fenomen som tydligt synliggörs i människors musikaliska skapande (se t.ex. Frith 1996).

OLIKA IDENTITETER OCH NÄRHET TILL DEN SAMISKA KULTUREN

Max uppväxt på landsbygden i Jämtland bidrog till att han tidigt kom i kontakt med samer. Han kände en samhörighet med dem och började under skoltiden successivt alltmer uppmärksamma samisk kultur och tyckte att det var märkligt att skolans undervisning inte tog upp samernas historia. ”Och till exempel det man fått lära sig i skolan om vikingar och allt det där, det var ju så långt ifrån som *jag* tänkte mig mina förfäder och så (skrattar till lite).” Efter gymnasiet började Max på Samernas Folkhögskola i Jokkmokk och där ingick det att vara dräng i renskötseln och det var något han tyckte mycket om. ”Och det där, det var ju helt i blicken för mig så jag fastade ju helt i det där och började dränga åt framför allt en familj men även andra.”

Max fick uppleva rasism mot samer när han som ung jobbade som fiskare uppe i nordligaste Norge och tillbringade många timmar i en liten fiskebåt på Ishavet. Under den tiden fick han på nära håll bevittna den rasism som riktade sig mot de renskötande samerna i inlandet. De beskyldes för snålhet och tjuvslakt, kallades för ”fjällfinnar” och hela idén med renskötandet nedvärderades. Max talar om den gången då han tackade ja till ett er-

bjudande att hjälpa en renskötare med hans renar och får. Han hade inte haft planer på att vara fiskare hela livet och tyckte att det skulle bli kul att vara ”fjösdräng” men när han informerade sin skeppare om detta blev reaktionen oerhört stark:

Och jag berättade det ganska långt i förväg till min fiskare, min shipper, min skeppare, så att han kunde planera, men när han hörde det så blev han ju så *jävla* förbannad! Och när han hörde att jag skulle börja jobba hos en renskötare så... Alla dom som dan innan hade varit mina vänner, vände mig *ryggen*! Liksom det var (gör ljud med munnen). Dom ville inte prata med mig, jag var bara liksom ’blåe!’

Dessa erfarenheter har format Max. Han beskriver sig själv som ett slags gränsöverskridare; en ”etnisk svensk” som står väldigt nära den samiska kulturen och som bor i Norge. Max har rört sig mycket mellan olika platser och kulturer under sitt liv. Han har bott, studerat och jobbat i Norge länge nu och när han pratar svenska är det uppblandat med norska ord. Max vill inte benämna sig själv som same men ser sig som en del av det samiska samhället. De erfarenheter han bär på kan tolkas utifrån teorier kring senmoderniteten; att den tid vi lever i uppmuntrar till frågor kring det egna jaget och att den öppnar upp för flera möjliga scenarion (jfr Åhrén 2008:148–149).

Max fick frågan om han ville ansöka till den norska röstlängden i Sametinget eftersom han på sätt och vis uppfyller kriterierna genom att han pratar samiska och betraktar sig själv som same. Han provade att söka och fick rösträtt i norska Sametinget. Detta väcker frågan om vem som får möjlighet att påverka politiskt och är ett ämne med djup, symbolisk innebörd. Max tycker att det är orimligt att han ska få rösta eftersom det i teorin betyder att

närpå vem som helst kan bli upptagen i röstlängden och det kan bli väldigt fel. Han behöver inte den typen av formella bevis för sin samiska tillhörighet och menar att det går att påverka politiskt på andra sätt.

Jag tror det blir fel om man använder *röstlängden* som ett attribut för identitet. Alltså jag kan ju känna mig som en del av det samiska samfundet och många gånger känna mig *mer* oförstående till det svenska samfundet än det samiska *men* alltså jag behöver inte få min bekräftelse för att jag ska kunna rösta i same-tinget.

Max har tagit upp frågan till diskussion bland annat genom att skriva en blogg där han berättar om sina erfarenheter och förklarar sin ståndpunkt. Ett av hans inlägg är: *Sámi Wanna Be – Kan man konvertera till same?* Där resonerar han kring denna händelse och vem som har rätt att rösta enligt Sametingslagen och hur lagen går att tolka på olika sätt.²

Max sjunger och framför sin musik på samiska, svenska och engelska och ofta varvar han flera språk i samma låt, bland annat eftersom att han vill att skapandet ska spegla den han är idag: ”Jag känner mig som en i det samiska samfundet, utan att va same liksom! Men jag har ju anammat mycket av kulturen och språket och samhället. Så då vill jag ju hellre visa det som är *min* värld liksom, som är nån slags cross-over...” (jfr Moore 2004:121).

Max väljer att inte jojka eftersom det inte känns rätt för honom och på grund av att han tycker att det finns andra som gör det så mycket bättre. Hans ställningstagande kan bland annat tolkas utifrån att jojken är en stark identitetsmarkör och dess historia tydligt symboliserar förtrycket av samer (se t.ex. Edström 2010, jfr Jones-Bamman 1993:317–318). Han

kan tycka att den samiska populärmusikscenen inte alltid är så varierad och att synen på den ibland kan bli exotiserande (jfr Moore 2004:135–136, 144). Som musiker verksam inom Sápmi blir det ibland svårare för honom eftersom han inte jojkar men han ser både för- och nackdelar med att befinna sig i ett slags mellanrum mellan olika kulturer. Max reflekterar över hur få det är som sjunger på samiska inom hans typ av genre. Max vill gärna bidra med sin vispop på samiska och minns tillbaka till när han bodde i Jokkmokk och människor tyckte att det var kul att han spelade akustisk gitarr.

Forskning understryker språkets centrala betydelse för om populärmusik uppfattas som samisk. Den visar på hur det samiska språket fungerar som en enande faktor inom dagens samiska populärmusikscen (Moore 2004:124–125). Valet av språk kan också ses som en central del av den revitaliseringsprocess som råder inom den samiska kulturen idag och som överlag präglar musikkulturen (se t.ex. Jones-Bamman 2006). Max musik kan ses som ett exempel på den samiska populärmusikscenens utveckling och hybridisering med många olika slags influenser från världen över och där allt fler stilelement och genrer inkorporeras (Edström 2010, Moore 2004, jfr Pietikäinen 2008). Populärmusik består ofta av hybrider av olika kulturella element som sammanblandas på varierande sätt och detta är tydligt inte minst inom den samiska populärmusiken. Dagens samiska populärmusikscen avspeglar en multikulturalism men även en revitalisering av den samiska kulturen där många flera slags tillhörigheter samverkar med varandra; där samisk traditionell musik blandas med element från olika urfolk, länder och kulturer (Moore 2004:130; jfr Hilder 2012).

MUSIKEN OCH POLITIKEN

Max har skrivit texter så länge han minns. Han är 38 år gammal idag och när han var i tioårsåldern började han skriva en bok om ett fotbollslag. Vid denna tid började fascinationen för musik gripa tag i honom på riktigt och det var ungefär då

som hans kusin introducerade honom för Sex Pistols – en grupp som har haft ett stort inflytande på honom.

[...] Och då kände jag bara: det här var "wow!" Det där gjorde nåt *belt* speciellt med mig. [...] Man hade ju gjort så mycket för att *anpassa sig* och va som alla andra och försöka liksom, så märkte man att det fungerade ju inte riktigt så,

så när när man hade hittat sin egen grej så körde man bara på den och det kändes *jättebra* att bara få bryta med allt, så var det för mig liksom. Det var ett stort uppvaknade, både musikaliskt och som person liksom, och politiskt och allt sånt där som kom.

Max menar att Sex Pistols gav honom modet att vara annorlunda och att stå för den han är och det han tror på. Punken blev också en viktig väg in till det egna musikskapandet, såsom det är för många unga människor (se t.ex. Green 1997:76). Max politiska intresse började få sin utformning vid denna tid; ett 1980-tal då miljöfrågorna kommit upp på agendan och Miljöpartiet etablerades. Numera inspireras han av exempelvis Stefan Sundström och The Pogues. Några av hans låtar har tagit intryck av den samiske poeten Paulus Utsi och en låt skrev han efter att ha sett en dokumentär om våldtäktsfallet i Bjästa.

Under sina år i Jokkmokk lade han sitt musikskapande litegrann på hyllan, även om han då och då vid förfrågningar brukade ta med gitarren på fester för att sjunga och spela. 2007 flyttade Max till Tromsø för att utbilda sig till sjuksköterska och där hände saker som fick honom att börja söka sig tillbaka till sitt låtskrivande. Han lärde känna nya människor, bland annat poeten och jojkaren Simon Marainen som letade efter någon som kunde tonsätta hans dikter som han skrivit på samiska. Detta samarbete blev början på något nytt. De fortsatte att jobba tillsammans och bland annat hjälpte Simon Max att översätta hans texter till samiska och musikskapandet fick därigenom en extra dimension eftersom Max gärna ville lära sig nordsamiska. Simon och Max fick ihop allt fler färdiga låtar och började fråga sig om inte någon borde sjunga och spela in dem. När Simon frå-

gade Max var han till en början tveksam eftersom han tyckte att han inte behärskade språket tillräckligt väl.

Borde vi inte få nån att spela dom här låtarna? 'Ja kanske det?' Och så kom vi inte på nån som passa så 'Jamen Max skulle inte du kunna sjunga dom här låtarna? Nämen jag är så dålig i samiska. Jamen ta och spela in dom du!' Så till sist så tog man väl mod till sig och tänkte 'jaja, det kan ju va kul!'. Behöver inte göra det så himla avancerat bara.

Samarbetet med Simon Marainen resulterade i Max första skiva *The Dog Inside* som kom 2009. Själv beskriver Max sin musik som mainstreampop med förhoppningsvis genomtänkta texter. Hans dröm har länge varit att göra en form av tyngre vispop och han tror att hans rötter i punken fortfarande gör sig påminda. Låtarna på *The Dog Inside* kan överlag karaktäriseras som en form av vispop där den akustiska gitarren har en framträdande roll. Första låten är *Mu biilla ja muhtin nieidda lávlu* (Sång till min bil och en tjej). Det är en sång till bilen som tar Max mellan hans olika "hem" i Sápmi och om längtan, bland annat till en tjej som han tänker på. Den har en djupare, symbolisk innebörd. "Men det är ju egentligen en slags hyllningssång till Sápmi istället, ja, som handlar om hur man reser mellan olika... Ja det är väl en slags modern nomadsång. Man reser mellan olika fasta platser liksom, i tillvaron, där man känner sig trygg, på olika sätt."

Den nya skivan *Välkommen Sápmái* kom 2012 och är mer politisk i sin helhet än den förra, vilket speglar Max ökade engagemang i samhällsfrågor som ligger honom varmt om hjärtat. Den har en tät, akustisk prägel och gitarrer, dragspel och fioler samsas med ett antal andra musikinstrument. Skivan innehåller en låt som

kommer ur ett projekt som Max och hans flickvän Ellen Berit Dalbakk – som är fotograf – har haft tillsammans. Hon har tagit bilder utifrån texter som han har skrivit och han skrivit texter med utgångspunkt i hennes bilder. Hon hade tagit en bild vid Tromsdalstinden, ett fjäll nära Tromsø, och det blev *Sång vid Sålasoaví*. Den handlar om tvångsförflyttningar av samer. Max har pratat med människor som upplevt tvångsförflyttningar till områdena runt Tromsø och att skriva lättexter utifrån detta kändes djupt meningsfullt för honom.

Han vill vara med och bidra i den politiska debatten och tror att det kan vara enklare för honom som icke-samer att skriva och tycka till i känsliga frågor som rör förtryck och diskriminering av samer.

Och det också med det politiska intresset liksom nånstans så känns det att när man har *börjat* tappa närheten litegrann till renskötseln och så där och att jag känner att jag är mindre ute i naturen än vad jag var tidigare, för det har jag alltid varit ganska mycket ellerst, så blir det liksom att man ändå vill liksom vara med i debatten och vara med och slåss för att det ska kunna *fortsätta* liksom! Så därigenom har man känt att man politiskt vill... Vill i alla fall kunna hjälpa till, på nåt sätt. För jag känner ju också, det är ju väldigt svårt... Jag tänker att det kan vara en fördel också för att när man *sitter* i nånting, till exempel om man är renskötare, så kan det i varje fall i vissa sammanhang vara så att det blir liksom... Det blir väldigt jobbigt att prata i egen sak liksom. Och så. Så jag har tänkt att det kanske kan vara liksom... Kanske det kan vara bra om man kan få *upp* liksom en vinkling som kommer i varje fall litt (lite) utifrån så att säga, men som ändå pratar om dom där tingen där.

Max förklarar att det som sker i hans omvärld sätter sin prägel på skapandet. Den musik han skriver nu är dystrare än förut och han konstaterar skämtsamt att det

måste ha varit enklare att leva på 1980-talet. Han kopplar sin kreativitet till ett djupt känslöengagemang i de stora problemen som han ser i dagens samhälle: "Men nånstans så är ju grejen också att man... För att man ska kunna skriva så måste det ju vara nånting man verkligen känner och just nu så *är* det ju... Just nu så är det ju ganska mörkt. [...]" Max är väldigt bekymrad över den globala uppvärmningen och frågar sig var mänskligheten är om trettio år. Nu håller han på med ett nytt alster som handlar om den värld vi lämnar över till nästa generation och som bygger på det klassiska ordspråket att vi inte äger vår värld, vi har bara lånat den av våra barn. Max beskriver låten som en "liten dystopi" eftersom "man nånstans har tagit djävulen i handen".

Intervjun med Max för tankarna till det som statsvetaren John Street skriver om när popmusiker närmar sig en politikerliknande roll och där det kan vara en fråga om intention eller interpretation (Street 2006). I Max fall handlar det om intention – det politiska budskapet är explicit i hans musik och går att se som ett uttryck för hans politiska engagemang. Det är uppenbart att han vill skapa opinion via sin musik, på liknande sätt som han använder sociala medier för att sprida information och försöka påverka debatten. Max musik går att se som ett exempel på protestmusik och han sällar sig till en rik tradition av musiker världen över som strävar efter att förändra sin omvärld genom sin musik, i synnerhet lätttexterna (jfr Laing 2003:345–346; Weinstein 2006).

Ron Eyerman och Andrew Jamison (1998:161) påtalar hur musiker och deras musik kan vara ett centralt kommunikationsmedel mellan politiska aktivister och att de därigenom deltar och bidrar till

politiska och sociala förändringsprocesser. Musikens roll i sociala och politiska rörelser är ofta central och det inte helt ovanligt att musiker får betala ett pris för sitt engagemang, i vissa regimer lever de under hot och förtryck på grund av den makt som makthavarna tillskriver musiken (Korpe 2004).

Gruvkonflikten är något som sker i Max närområde och som drabbar människor han känner och håller av. Han bevittnar denna omvandling på nära håll och det han ser gör honom djupt betryckt.

Max: Men så kom det här... Jamen alltså det var ju allt man hörde om alla dom här gruvprospekteringarna som var liksom, när det slår en att *alla* platser som man liksom har bött i senare delen av livet liksom – och nästan hela livet! – har en gruvprospektering över sig liksom. Och man började förstå att planerna är liksom så otroligt *omfattande* att det går liksom inte att ta in över sig, och när det verkar som (han suckar)... Ja, staten verkade ju välsigna det här.

Max inlägg på Twitter handlar till stor del om gruvnäringen i norra Sverige, framför allt prospekteringen i Kallak (Gällöck) utanför Jokkmokk (se Cocq och Sjöstedt Landén i detta nr). Han skriver också om andra miljörelaterade frågor. Det är via sociala medier som en stor del av hans politiska aktivism tar sig uttryck och han ägnar mycket av sin tid till att skriva inlägg och läsa in sig. Max länkar till artiklar i ämnet och sprider vidare information som han tycker är viktig, exempel angående den i hans mening vansinniga svenska minerallagstiftningen. Max känslomässiga engagemang är märkbart i en snabb genomläsning av dessa inlägg. Under vår intervju förklarar han ingående hur han tycker att det som händer är fruktansvärt och förödande eftersom det

handlar om urfolks rättigheter och miljö. Max är mycket oroad över de enorma miljöproblem som världen brottas med och känner ingen större tillförsikt till att politikerna kommer att ta tag i detta och tycker att de bedriver en vansinnig politik i flera bemärkelser. Max är en av många som menar att svenska staten skänker bort naturresurser till de utländska företag som bjuder högst (se t.ex. Tidholm 2013).³

Hans ilska är stor och för honom är gruvexploateringarna ett påtagligt bevis för hur människan gräver sin egen undergång. Han nämner planerna som finns på att bryta uran i hans egen hembygd, storsjöbygden i Jämtland, med många väldigt stora dagbrott, och den enorma vanmakt som detta inger hos honom. ”Dom ska bygga ett jävla dödsstjärnan där – i dom proportionerna som det är!” På liknande sätt ser Max hur samebyar manipuleras av stora mineralbolag men har förståelse för hur vissa samer i exempelvis Jokkmokk inte vill bråka och sätta sig upp mot bolagen eftersom de känner att de i framtiden också måste kunna leva med de människor som är för gruvexploateringen. Max talar om en rasism som kommer upp till ytan i samhället i debatten om för- och nackdelarna med gruvdrift och tror att det kan vara bra att den blir synliggjord.

Men samtidigt så kommer det upp mycket gömd rasism som har funnits där hela tiden men som inte har syntts förrän det börjar liksom... Förrän klimatet börjar höjas litegrann i debatten. Och jag kan ju på ett sätt känna, nu bor jag inte där men jag kan ju på ett sätt känna, är inte det ganska *bra* att man börjar se vad folk egentligen tycker liksom och vad folk egentligen har för inställning? Så det är några stygga hållningar man har på sina håll.

Den rasism mot samer som Max har bevittnat i sitt liv bidrar till den ilska han nu

känner inför det som händer i bland annat Gällöck. Max har pratat och tagit del av samers erfarenheter av att känna sig överkörda av stora gruvbolag. Den frustration som detta väcker hos honom är enorm eftersom det visar på skeva maktförhållanden mellan nord och syd, mellan stad och landsbygd och ett totalt negligierande av samerna som urfolk och deras rättigheter:

Det är ju vilda västern! Faktiskt. Vi kommer till det här landet och det är *vårt*. Vi har mutat in det så nu får ni bara flytta på er. Det är helt... Och det är ju så rart (märkligt). För fem sex år sen så trodde man ju *aldrig* att nåt sånt här skulle kunna ske liksom! Det det var ju helt borta... Man tänker liksom mänskliga rättigheter och allting sänt där. Världssamfundets samvete bryr sig väl liksom nånting men nu ser man... Ja det är helt *sjukt!*

Låt titeln *Tsumbaraigi!* från skivan *Välkommen Sápmái* är en sammandragning av meningen ”kyss mig i arslet!” på samiska. Den är också en hyllning till The Pogues, vars namn är en hopdragning av samma fras på gaeliska. ”Det var bara för att jag... Egentligen för att jag tyckte att det lät så skojigt och för att det funkade som en besvärjelse nästan.” Den handlar om den pågående eller planerade gruvnäringen i norra Sverige och är explicit kritisk till vad den representerar i form av maktutövande och miljöförstöring. Den speglar även de känslor som planerna på uranbrytning i hembygden väcker hos Max. “[...] Att man känner bara 'AHHH!' Nu är man på väg och skrika! Det är litegrann sådär så man ligger och svetts när man ligger och sover. 'Nu måste ja få *ut* det här annars exploderar jag!’”

Låten finns med på samlingsskivan *Gällöck - Motståndet Växer*⁴ som släpptes under hösten 2013 av *kolonierna.se - kamp*

i kolonierna; en sammanslutning som presenterar sig som: ”Ett projekt att dokumentera och visa städernas och länders invasion och utsugning av resten av världen. Ett försök att uppvigla och organisera ett starkt motstånd mot systemet som förstör jorden. Först när motståndarna är lika starka som systemet har vi en chans att vinna.”⁵

Max engagemang har ett pris. En stor del av hans tid går åt till att skriva inlägg och sprida information på Internet och det lämnar lite tid över till musiken. Vad värre är att Max engagemang i gruvexploateringsfrågan har inneburit att människor i hans närhet har blivit irriterade på honom. Han tycker det är tråkigt och ledsamt att människor som han bryr sig om blir besvikna på honom men känner samtidigt att han inte kan släppa något som han verkligen tror på. ”Man måste ju bara göra det man *tror* på, det man känner är rätt i det här!”

Tsusambaráigi!

A letter from a local people

Oh, dearest friends of mine
Allow me to be so unkind
And wish you for eternal times
To just disappear

I've got a thing to tell
I hope you all to burn in hell
And right out frank live as well
You're not welcome here

So please let us be
We don't want your mining industry
It's not what we need
We've had enough of you in Sápmi

Ni skövlar mineral
I landet vårt som staten stal
Som tjänar stort i runda tal
Fast liv ni bortser

Det här är ett hatets sång
 Jag önskar eran undergång
 Må allt som från oss tatts med tvång
 Få ruttna med er

Vi är blott en bromskloss
 I gapet på er bergakross
 Ni skiter rent i oss
 Men gud förbannat vad vi ska slåss

Tsumbaráigi
 Cummes min bahtarággiid
 Eat dáhtu din deike
 Baicca bohccuid go ruovderuvkkid

Eat sáhtte vuovdalit
 Min jávrriid, eanuid, duoddariid
 Dát máilbmi lea min eallin
 Min fertenvuohta
 Háliidehket ribahit
 Ja nuoskkidit min eatnamiid
 Yuoi mannet biro helvehii
 Eat goass' vuollanan

To whom who dig those holes
 May the devil curse you all
 In your own graves you shall fall
 With no love from us the local people

Intervjun med Max väcker frågor kring etnisk identitet; på vilka sätt den konstrueras kulturellt och hur det är att befinna sig i olika identitetspositioner samtidigt. Max uppväxt i Jämtland i sydsamiskt område är en viktig faktor bakom hans starka identifikation med samer och samisk kultur.

Max bakgrund och intresse för politik tar sig uttryck i hans musikaliska skapande och hans olika roller som musiker och politisk aktivist glider samman. Hans politiska aktivism i frågor som rör gruvexploatering bottenar i ett djupt engagemang i miljöfrågor och urfolks rättigheter samt i hans upplevelser av rasism mot samer. Max är en del av en växande proteströrelse inom detta område⁶ och hans skapande är ett exempel på hur musik används som ett

politiskt medel i syfte att försöka påverka den allmänna opinionen och därigenom på sikt förändra samhället.

Artikelns frågeställning om kopplingar mellan identitet och musik kan besvaras med att betona den komplexitet som omgärdar identitetsbegreppet och att Max olika identiteter avspeglar sig i hans musikaliska skapande, exempelvis i valet av att växla mellan olika språk i samma låt. Genom att analysera sambandet mellan hans musik och engagemang i politiska frågor utifrån musiketnologiska teorier, understryks förståelsen för hur musik och musikartister är en avspegling av sin tid och omvärld, på samma gång som de kan omforma den.

INTERNETKÄLLOR

- ¹ Internetkälla: <https://twitter.com/maxmackhe> (nedladdad 2013-09-26).
- ² Internetkälla: <http://maxmackhe.wordpress.com/2013/04/02/sami-wanna-be-kan-man-konvertera-till-same/> (nedladdad 2013-10-05).
- ³ P.O. Tidholms ”Sverige skänker bort bergets guld”, i *Dagens Nyheter* 2013-09-23. <http://www.dn.se/kultur-noje/kulturdebatt/sverige-skanker-bort-bergets-guld/> (nedladdad 2013-10-01).
- ⁴ <http://kolonierna.bandcamp.com>.
- ⁵ Internetkälla: http://kolonierna.se/?page_id=604 (nedladdad 2013-10-06).
- ⁶ Se t.ex. Kamp Kallak – Gállok: <https://www.facebook.com/pages/Kamp-Kallak-Gállok/147057268825036?fref=ts>, eller Gruvfritt Jokkmokk: <https://www.facebook.com/groups/545562282176205/?fref=ts> (nedladdade 2013-10-05).

REFERENSER

- Cocq, Coppélie, 2014. ”Kampen om Gállok: plats-skapande och synliggörande” i detta nummer.
 Edström, K. O. 2010. ”From yoik to music: Pop, rock, world, ambient, techno, electronica, rap,

- and...”, in *STM Online vol. 13*. http://musikforskning.se/stmonline/vol_13/edstrom/index.php?menu=3.
- Ehn, Billy & Löfgren, Orvar, 2001. *Kulturanalyser*. Malmö: Gleerups.
- Eyerman, Ron & Jamison, Andrew, 1998. *Music and Social Movements: Mobilizing Traditions in the Twentieth Century*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Frith, Simon, 1996. “Music and identity”, in Hall, Stuart & du Gay, Paul (eds.), *Questions of Cultural Identity*. London: Sage.
- Green, Lucy, 1997. *Music, Gender, Education*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Herndon, Marcia & McLeod, Norma, 1981. *Music as Culture*. Second edition. Darby, Pa.: Norwood.
- Hilder, Thomas R., 2012. “Repatriation, revival and transmission: The politics of a Sámi musical heritage”, in *Ethnomusicology Forum* 21:2.
- Jones-Bamman, Richard, 1993. “As Long as We Continue to Joik, We’ll Remember Who We Are”: *Negotiating Identity and the Performance of Culture: The Saami Joik*. Ph.D. diss., University of Washington.
- Jones-Bamman, Richard, 2006. From “I’m a Lapp” to “I am Saami”: Popular music and changing images of indigenous ethnicity in Scandinavia”, in Post, J.C. (ed.), *Ethnomusicology. A Contemporary Reader*. New York: Routledge.
- Korpe, Marie (ed.) 2004. *Shoot the Singer: Music Censorship Today*. London & New York: Zed Books.
- Laing, Dave, 2003. “Resistance and protest”, in Shepherd, John; Horn, David; Laing, David; Oliver, Paul & Wicke, Peter (eds.), *Continuum Encyclopedia of Popular Music of the World*. London: Continuum.
- Moore, Rebekah E., 2004. *Rewriting the Soundscape: Towards a New Understanding of Sápmi Popular Music and Identity in the New Millennium*. University of Maryland.
- Pietikäinen, S., 2008. “Broadcasting indigenous voices: Sami minority media production”, in *European Journal of Communication* 23(2).
- Sjöstedt Landén, Angelika, 2014. ”Gruvboom och gruvkamp: Anteckningar från Gállok-Kallak” i detta nummer.
- Street, John, 2006. “The pop star as politician: From Belafonte to Bono, from creativity to conscience”, in Peddie, Ian (ed.), *The Resisting Muse: Popular Music and Social Protest*. Aldershot: Ashgate.
- Tidholm, Po, 2013. ”Sverige skänker bort bergets guld”, publicerad 2013-09-23 i *Dagens Nyheter*.
- Weinstein, Deena, 2004. “Rock protest songs: So many and so few”, in Peddie, Ian (ed.), *The Resisting Muse: Popular Music and Social Protest*. Aldershot: Ashgate.
- Åhrén, Christina, 2008. *Är jag en riktig same? En etnologisk studie av unga samers identitetsarbete*. Umeå: Institutionen för kultur- och medievetenskaper, Umeå universitet.

SUMMARY

*”Some kind of couch crashing nomad in the music business”
A conversation with Max Mackhé about music, identity and political activism
 (“Nån slags soffliggande nomad i musikbranschen”
 Ett samtal med Max Mackhé om musik, identitet och politisk aktivism)*

This article presents Max Mackhé, a pop musician and political activist. He comes from Sweden, lives in Norway and feels like part of the Sámi community. The article discusses Max’s own experiences concerning identity and shows how an ethnic identity can be culturally constructed and that this can be a complex issue that relates to civil rights, among other things. Early in his life he felt affinity towards the Sámi culture and has witnessed racism toward Sámi people. His music nowadays bears witness of his strong political engagement in environmental issues and the rights of indigenous peoples, for instance regarding the current mining exploitations in the north of Sweden. His political activism also takes place in social media, for instance on Twitter.

Keywords: pop musician, music-making, identity (formation), Sámi culture, political activism, indigenous people.

Marika Nordström, PhD, researcher in ethnology, Department of Culture and Media Studies, Umeå University, Umeå, Sweden.